

א ומי פ"א מהל' גירושין
הלוי טושיע' אהי"ע ס'
קד סע' יז:

מוסף רש"י

אין כותבין במחובר
לקרקע. שמינו מחוסר קליפה
ונתן, ק"ל הא י"ל כפשוטו
(לקטן כ"א). ג' גיטין
פסולין. לישא' בו (דשב"ס
ב"ב קע"ו). ואם ניסת
הולד כשר. האי תנא
לא כ"מ סברא ליה
דלמך עדי חתימה כתיב,
דל"מ הולד ממור, ולמח
בגמ' דגמ' סברא ליה
איכא למימר דתנא דיו
מנחה עדים דמי, ולא
כ"י אלעזר סברא ליה
דלמך עדי מסירה כתיב,
דחא פליג ר"א כסופא,
אלא כ"י דתנא דיו הוא
וכתב ונתן קרינא זביה,
ואז"ג דליכא עדי מסירה
כשר מילוריייתא ומיהו
רבנן פסלינהו לנתח ליה
לאכשורי ככתב סופר הולד
לא מינשא ואם ניסת הולד
כשר, דוקא כתיב דיו, אבל
כתב סופר ואין שם עדי
הולד ממור (לקטן פ"א).
ואין עליו עדים. אלף
שנסתק לה בפני עדים,
דעדי מסירה כתיב לה
צדיעבד (ב"ב ש"ט). ואין
בו זמן. ונתן קנתה
דרבנן משום דת אחרות
דאחריות (פ"א) הלך הולד
כשר (לקטן פ"א). אלף
עדי אחר. פליגי בה
בגמרא איכא למי"ד אכתב
דיו קאי אפילו את
אשמעינן דלכתובה לא
ורישא אשמעינן דאפילו אין
עוד אס ניסת הולד כשר,
ואיכא למי"ד אכתב סופר
קאי אפילו הכי הולד כשר,
דסופר הוא ליה במקום
עדי שני (ש"ס). אף על
פי שאין עליו עדים.
ואינו כתב דיו, אלף
שנתנו לה בפני עדים
כשר. לישא' לכתובה
(ש"ס). וגובה מנכסים
משועבדים. כלומר את
שטר מלוה הוא אותו
השטר הכתוב בכתב דיו
ואין בו עדים אלף שמסרו
בפני עדים, גובה מנכסים
משועבדים (ב"ב ש"ס).
מפני תיקון העולם.
שמה ימותו עדי מסירה
ויכא הנצל ויערעל לומר
לא גרמיה (לקטן פ"א).
אפילו מצאו באשפה.
ולא כתב לשם אשה כלל
(לקטן פ"א).

המביא גמ' פרק ראשון גיטין

ד'תנן אין כותבין במחובר וכו'. הך סוגיא וצממוך נמי דמוקי רב
אשי מתניתין כר' יהודה אחיא כריש לקיש דפ"ב (לקטן דף כ"א):
דמוקי מתניתין כר"מ דחתמו שנינו דמשמע חתימה ממש אבל רבי
יוחנן ושמאל מוקי התם מתניתין כרבי אלעזר וחתמו אחרוך קאי
כלומר סיימו כמו תורה חתומה ניתנה
דס"פ הניזקין (לקטן דף ק"ט). ולשמאל
ורבי יוחנן נמי יש להוכיח דר"מ
לא צעי כתיבה לשמה דמסיק צממוך
מדכז נחמן דלמך אומר היה ר"מ
אפילו מצאו כתיבה כו' וא"ת והיכי
מוכח מהכא דלא צעי כתיבה לשמה
דילמא לכתוביה צעי כתיבה לשמה
כדצעי לכתוביה צממוך וי"ל דאפילו
אי לכתוביה צעי כתיבה לשמה לא
מיתוקמא מתני' כותביה כיון דצדיעבד
כשר לא היו מתקנין לומר צפ"ג ועוד
דתנן צריש פ"ב (לקטן דף ט"ו). דל"י
לא אמר בפני נכתב פסול ותימיה לר"י
דהכא משמע דלא מיתוקמא מתני'
כר"מ משום דר"מ לא צעי כתיבה
לשמה ולקמן (דף ה'): תניא כהניא
המצביא גמ' ממדינת הים נתנו לה ולא
אמר צפ"ג ובפני נתת יואל' והולד
ממור דברי ר"מ ולרצא יחיא דצעי
בפני נכתב דלא לימי לאיחלופי והא
דלמך רב נחמן צממוך דל"מ מאלו
באשפה כשר היינו כשהצבע עלמנו
נותנו לה או צא"י אבל שולח גמ'
ממדינת הים לרין שיראה השליח

כתיבת הגט שיוכל לומר צפני נכתב דלא לימי לאיחלופי אבל לרצה
קשה דלית ליה טעמא דאיחלופי אף לפי המסקנא דרצה חית ליה דרצא
כדפירשנו: **ש"י ששה גיטין פסולין.** איכא דמוקי צפ"ג בתרא (לקטן
דף פ"א). הך מתני' כר"מ אע"ג דאית ליה לר"מ כל המסכה ממתבע
שטבעו חכמים בגיטין הולד ממור אור"ת דהכא היינו טעמא דהולד
כשר דכך היה המטבע שלא יפסל הולד בהנך שלשה: ^א ואע"ג דר"מ סבר
וכתב היינו וחתמו מ"מ כשר הולד בכתב דיו ואין עליו עדים דכיון שהצבע עלמנו כתב אין לך חתימה גדולה מזו ואין צו אלף עד אחד למי"ד
צפ"ג בתרא (לקטן פ"א): כתב דיו ועד שנינו שפיר אלף למי"ד כתב סופר ועד קשה יחוש דשמה סופר כתבו להתלמד וזרקו לאשפה וזאתה האשה
והחתימה עליו עד אחד ואין כאן שנים וי"ל שהסופרים חוששים למכשול וזהו הדין בכתב וימיהו אין רגילות להזהר לגמרי שמתכב כתיבת סופר
כעד אחד: **בתב בכתב דיו ואין עליו עדים.** טעמא דפסול משום שיוכל לכתוב הזמן כמו שירצה והוי כאין צו זמן וא"ת בשלמא למי"ד
צפ"ב (לקטן דף פ"א). דתקנו זמן בגיטין שלא יחפה על בת אחרות הכא בכתב דיו נמי איכא למיחש שמה יחפה אבל למחן דמפרש התם דתקינו
זמן משום פירי קשה לר"י מה חשש יש בכתב דיו ואם יש לחוש שיקדים זמן לטובת האשה ח"פ שצא לגרשה ולעשות עמה קניויה שגובה
מלקוחות שמכר להם פירות: ^א בינתיים מאלו הזמן הכתוב בגט עד עכשיו כמו שאנו חושדין את האשה גבי שוכר כתובה: ^ב צדק שנים אחוזין (ב"מ
דף ע"ב). א"כ לא נקמוך עליו לטרופ לקוחות: ^א מומן הכתוב ב' וי"ל דודאי אינו נאמן ולכן פסלוהו דלפעמים תפסיד האשה: ^ב שלא כדון כשיכתוב
הבעל יום שעומד צו ולא יקדים הזמן ואז היה לה לטרופ לקוחות מומן הכתוב והיא לא תוכל לטרופ לפי שאנו חושדין אותו שהקדים הזמן
ולכן פסלוהו דהשתא כדון לא תטרופ האשה מומן הכתוב כיון שהגט פסול דדוקא בגט כשר גובה מיום הכתיבה ועי"ל דחיישינן דאחר הכתיבה
מיד תתפוס הפירות ותאמר שכבר נתגרשה מומן הכתוב צו: **יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד.** למי"ד כתב דיו ועד שנינו (לקטן פ"א): תנא כתב בכתב
דיו ואין עליו עדים לאשמעינן דאפ"ה הולד כשר וסופא דאין צו אלף עד אחד אינטרין דאפ"ה לא תנשא לכתוביה: **יש בו זמן.** נראה
ה"ה דאין צו זמן אלף לאשמעינן אע"ג די"ש צו זמן לא תינשא לכתוביה: **רבי אלעזר אומר אפ"ה אין עליו עדים בו.** וא"ת דילמא דוקא
כתב בכתב דיו או צעד אחד אפ"ה ת"ק מכשיר ר"א וי"ל דהלשון אפילו אין עליו עדים משמע דאין עליו עדים כלל ועוד דתנין דאין העדים
חותמין על הגט אלף מפני תיקון העולם משמע דצדי מסירה לחוד סגי ונראה לר"י דאף לכתוביה מכשיר ר' אלעזר צדי מסירה: ^א כדפירש
צקוונטרס מדקתני לקמן צפ"ב (דף כ"א): אין כותבין על הגייר מחוק: ^א וחכמים מכשירין ואמר מלך חכמים ר"א: ^א דלמך עדי מסירה כתיב ומשמע
מכשירין וכותבין: ^ב והדתנן כהשולח (לקטן דף ל"ד): התקין ר"ג שיהו העדים חותמין על הגט לא שצריך לעשות כן אלף תיקון שילמד להם לעשות כן
שלא יטרעו לעדי מסירה כשיראו להראות לראיה השטר והגט: ^א אבל אם צאים לקמוך לכתוביה אעדי מסירה סומכין: **וגובה מנכסים**
משועבדים. ל"שן שני פי' צקוונטרס אם שטר מלוה הוא גובה מנכסים משועבדים וכן נראה לר"ת עיקר דאפילו בשאר שטרות גובה צדי
מסירה מנכסים משועבדים כדמשמע צפ"ג בתרא (לקטן דף פ"א): דלמך רב הלכה כר"א בגיטין: ^א ובשאר שטרות לא והא קתני וגובה מנכסים
משועבדים אלמא דר"א איירי נמי בשאר שטרות וקשה דלמך בגט פשוט (ב"ב דף ק"ט). וחזוק כתב דיו צב"ד מהו פי' מהו שיגבה ממשעבדי: ^א
ומייתי מהך דגיטין דקתני וגובה מנכסים משועבדים: ^א ומשני שאני התם דליכא כתובה: ^א משמע דדוקא בגט איירי ולא בשאר שטרות ורשב"ס
גרס התם שאני התם דמשעת כתיבה שיעבד נפשיה פירוש כשנכתב השטר נכתב כדי למוסרו בפני עדים שיהו עדי מסירה דמקום עדי חתימה
והוי קול כאליו עדים חתומים אבל לעיל איבעיא לן וחזוק כתב דיו צב"ד ומסר זינו לצין עממו ולא נמכוין אלף להודאה: ^א ולא לעשות שטר
שיהיה לו קול והתם לא יועיל אפילו איחזוק צב"ד ורבינו חננאל פי' דההיא דגט פשוט (שם דף ק"ט). פליגא אההיא דהמגרש (לקטן דף פ"א):
ופסק רבינו חננאל שיש לקמוך אההיא דגט פשוט ולא מגזינן צדי מסירה אלף מצני חרי והא דפריך סתמא דהש"ס צפירקין (דף י"א). גבי שטר
פרסאה דמסרי צאפי סהדי ישראל אי הכי ממשעבדי נמי ליגזי לא קשה לפסק רבינו חננאל דמיירי בכתבי עליה סהדי עובדי כוכבים הדיעות
כדפי' צקוונטרס ומשום הכי ס"ד דגבי ממשעבדי כיון דמסרי צאפי סהדי ישראל חשיבי הך הדיעות כערכאות וגם מלשון הקוונטרס מוכיח
לקמן (י"א). דלא גבי ממשעבדי אלף צדי חתימה: **רבי יא בעי רבי מאיר כתיבה לשמה מדאורייתא אב"א מדרבנן בעי.** ופסול צדיעבד דצעינן
אחר לא מתוקמא מתניתין כותביה כדפיר' לעיל ואם תאמר ומאי שנה ממחובר דלמך לעיל אין כותבין לכתוביה אבל צדיעבד כשר אפילו:
מדרבנן דמדאורייתא אין חילוק בין לכתוביה לדעיבד ויש לומר דהשתא מוקי היא מתניתין דמחובר כרבי אלעזר וחתמו אחרוך קאי:

אי רבי מאיר. דלמך עיקר השטר זו היא חתימתו: **חסימה.** לשמה
צעי כדי כתיב וכתב לה אחתימה כתיב דקתני לקמן (דף כ"א): כתב
גט על המחובר כשר ואע"ג דכתיב וכתב ונתן: מי שאינו מחוסר אלף
כתיבה ונתניה ילא זה שהוא מחוסר כתיבה קליפה ונתניה אפ"ה כיון
דחתמו צממוך מכשר ליה ר"מ אלמא
וכתב דקרא אחתימה הוא: אין
לכתוביה על המחובר שמה
יחוסר צממוך ומפסיל כדפרישית והכי
מפ' צפ"ב (דף כ"א): ואי ר' אלעזר דלמך
מדאורייתא גט שאין עליו חתומין
עליו כשר אלמא וכתב כתיבה היא
דמשמע: **כתיבה צעי.** לשמה ולא
חתימה: **והא שלשה גיטין פסולין.** דקא
חשיב צפ"ג בתרא (לקטן פ"א). וחד מינייהו
אין עליו עדים: **דרבנן.** כלומר פסוליהו
אפ"ה לת"ק לא הוי אלף מדרבנן מדקתני
אם ניסת הולד כשר: **ולא צעי רבי**
אלעזר חסימה. * ופליג עלה ר"א
דאפילו לכתוביה תנשא אלמא פסולה
דרבנן נמי לית ליה: **שלשה גיטין**
פסולין. לכתוביה: **כתב צדק יד.**
יד הצבע: ואין צו זמן. כפי זה זמן
נכתב: **ואין צו אלף עד אחד.** וכתב
יד סופר: **ואם ינשא הולד כשר.**
אלמא ת"ק גופיה לא פסיל אלף
מדרבנן ומדפליג ר"א עליה שמע מינה
אפילו לכתוביה מכשיר: **וגובה**
מנכסים משועבדים. גובה כתובתה
צגט זה מנכסים משועבדים דתנן

בכתובות (דף ק"ט). והואיל גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה. לישא'
אחריתה גובה מנכסים משועבדים אם שטר מלוה הוא גובה מנכסים
משועבדים. שט"ח נמי קרי גט כדלמך בעלמא (ב"ב דף ק"ט). וגט חוב שאין
בו אחריות: **אלף מפני תיקון העולם.** שמה ימותו עדים ושבו אין לו עדות
לפיכך נהגו לתמוס דאס ימותו ונראה חתימתם לעדים אחרים ויכירוהו:
וכי
למ"ד
צפ"ג בתרא (לקטן פ"א): כתב דיו ועד שנינו שפיר אלף למי"ד כתב סופר ועד קשה יחוש דשמה סופר כתבו להתלמד וזרקו לאשפה וזאתה האשה
והחתימה עליו עד אחד ואין כאן שנים וי"ל שהסופרים חוששים למכשול וזהו הדין בכתב וימיהו אין רגילות להזהר לגמרי שמתכב כתיבת סופר
כעד אחד: **בתב בכתב דיו ואין עליו עדים.** טעמא דפסול משום שיוכל לכתוב הזמן כמו שירצה והוי כאין צו זמן וא"ת בשלמא למי"ד
צפ"ב (לקטן דף פ"א). דתקנו זמן בגיטין שלא יחפה על בת אחרות הכא בכתב דיו נמי איכא למיחש שמה יחפה אבל למחן דמפרש התם דתקינו
זמן משום פירי קשה לר"י מה חשש יש בכתב דיו ואם יש לחוש שיקדים זמן לטובת האשה ח"פ שצא לגרשה ולעשות עמה קניויה שגובה
מלקוחות שמכר להם פירות: ^א בינתיים מאלו הזמן הכתוב בגט עד עכשיו כמו שאנו חושדין את האשה גבי שוכר כתובה: ^ב צדק שנים אחוזין (ב"מ
דף ע"ב). א"כ לא נקמוך עליו לטרופ לקוחות: ^א מומן הכתוב ב' וי"ל דודאי אינו נאמן ולכן פסלוהו דלפעמים תפסיד האשה: ^ב שלא כדון כשיכתוב
הבעל יום שעומד צו ולא יקדים הזמן ואז היה לה לטרופ לקוחות מומן הכתוב והיא לא תוכל לטרופ לפי שאנו חושדין אותו שהקדים הזמן
ולכן פסלוהו דהשתא כדון לא תטרופ האשה מומן הכתוב כיון שהגט פסול דדוקא בגט כשר גובה מיום הכתיבה ועי"ל דחיישינן דאחר הכתיבה
מיד תתפוס הפירות ותאמר שכבר נתגרשה מומן הכתוב צו: **יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד.** למי"ד כתב דיו ועד שנינו (לקטן פ"א): תנא כתב בכתב
דיו ואין עליו עדים לאשמעינן דאפ"ה הולד כשר וסופא דאין צו אלף עד אחד אינטרין דאפ"ה לא תנשא לכתוביה: **יש בו זמן.** נראה
ה"ה דאין צו זמן אלף לאשמעינן אע"ג די"ש צו זמן לא תינשא לכתוביה: **רבי אלעזר אומר אפ"ה אין עליו עדים בו.** וא"ת דילמא דוקא
כתב בכתב דיו או צעד אחד אפ"ה ת"ק מכשיר ר"א וי"ל דהלשון אפילו אין עליו עדים משמע דאין עליו עדים כלל ועוד דתנין דאין העדים
חותמין על הגט אלף מפני תיקון העולם משמע דצדי מסירה לחוד סגי ונראה לר"י דאף לכתוביה מכשיר ר' אלעזר צדי מסירה: ^א כדפירש
צקוונטרס מדקתני לקמן צפ"ב (דף כ"א): אין כותבין על הגייר מחוק: ^א וחכמים מכשירין ואמר מלך חכמים ר"א: ^א דלמך עדי מסירה כתיב ומשמע
מכשירין וכותבין: ^ב והדתנן כהשולח (לקטן דף ל"ד): התקין ר"ג שיהו העדים חותמין על הגט לא שצריך לעשות כן אלף תיקון שילמד להם לעשות כן
שלא יטרעו לעדי מסירה כשיראו להראות לראיה השטר והגט: ^א אבל אם צאים לקמוך לכתוביה אעדי מסירה סומכין: **וגובה מנכסים**
משועבדים. ל"שן שני פי' צקוונטרס אם שטר מלוה הוא גובה מנכסים משועבדים וכן נראה לר"ת עיקר דאפילו בשאר שטרות גובה צדי
מסירה מנכסים משועבדים כדמשמע צפ"ג בתרא (לקטן דף פ"א): דלמך רב הלכה כר"א בגיטין: ^א ובשאר שטרות לא והא קתני וגובה מנכסים
משועבדים אלמא דר"א איירי נמי בשאר שטרות וקשה דלמך בגט פשוט (ב"ב דף ק"ט). וחזוק כתב דיו צב"ד מהו פי' מהו שיגבה ממשעבדי: ^א
ומייתי מהך דגיטין דקתני וגובה מנכסים משועבדים: ^א ומשני שאני התם דליכא כתובה: ^א משמע דדוקא בגט איירי ולא בשאר שטרות ורשב"ס
גרס התם שאני התם דמשעת כתיבה שיעבד נפשיה פירוש כשנכתב השטר נכתב כדי למוסרו בפני עדים שיהו עדי מסירה דמקום עדי חתימה
והוי קול כאליו עדים חתומים אבל לעיל איבעיא לן וחזוק כתב דיו צב"ד ומסר זינו לצין עממו ולא נמכוין אלף להודאה: ^א ולא לעשות שטר
שיהיה לו קול והתם לא יועיל אפילו איחזוק צב"ד ורבינו חננאל פי' דההיא דגט פשוט (שם דף ק"ט). פליגא אההיא דהמגרש (לקטן דף פ"א):
ופסק רבינו חננאל שיש לקמוך אההיא דגט פשוט ולא מגזינן צדי מסירה אלף מצני חרי והא דפריך סתמא דהש"ס צפירקין (דף י"א). גבי שטר
פרסאה דמסרי צאפי סהדי ישראל אי הכי ממשעבדי נמי ליגזי לא קשה לפסק רבינו חננאל דמיירי בכתבי עליה סהדי עובדי כוכבים הדיעות
כדפי' צקוונטרס ומשום הכי ס"ד דגבי ממשעבדי כיון דמסרי צאפי סהדי ישראל חשיבי הך הדיעות כערכאות וגם מלשון הקוונטרס מוכיח
לקמן (י"א). דלא גבי ממשעבדי אלף צדי חתימה: **רבי יא בעי רבי מאיר כתיבה לשמה מדאורייתא אב"א מדרבנן בעי.** ופסול צדיעבד דצעינן
אחר לא מתוקמא מתניתין כותביה כדפיר' לעיל ואם תאמר ומאי שנה ממחובר דלמך לעיל אין כותבין לכתוביה אבל צדיעבד כשר אפילו:
מדרבנן דמדאורייתא אין חילוק בין לכתוביה לדעיבד ויש לומר דהשתא מוקי היא מתניתין דמחובר כרבי אלעזר וחתמו אחרוך קאי:

א לקמן כ"א. ג צ"ב קט.
לקמן פ"א. פ"א א לקמן כ"ב.
כ"ו: כתובות פ"ה,
(ד' דברים כ"ד).

גליון הש"ס

ברש"י ר"ה ולא בעי ר"א
חתימה ופליג עליה ר"א
וכו'. ק"ל הא י"ל כפשוטו
על התיק כמה דמולה
דוקא שהוא כתב דיו אבל
כתב סופר ואין עליו
עדים אפילו צדיעבד פסול
כזה הוסף ר"א דאע"פ
שאני כתב דיו ואין עליו
עדים כשר נתנו לה כפי
עדים. ואילו דברי רש"י
היה אפשר לפרש דכיון
דמ"ק קורא שם פסול מנה
דפסיל לכתוביה לא הוי ליה
לר"א למינקט כשר כמה
דפסול לכתוביה והול'ל
הולד כשר. א"כ כתב
לי נכדי חרי מהו שמואל
בגיטין י"ב שכתב עמד
כזה הגוף כזהו כפסרו
תפארת שמואל למחרש"ק:

מוסף תוספות

א. והאי דנקט תלמודא
שטתיה אליבא דר"א
משום דפשיטא דמתני'
דחתמו כר"ל משמע מוס'
הלא"ס. ב. ע"י רמב"ן
ומוס' הלא"ס. שפתיחה.
ג. דלא אמרו יכל
המשנה ממתבע שטבעו
חכמים בגיטין' אלא כמה
שתקנו בגיטין בלחוד
ואינו נוהג בשאר שטרות
וכו'. רמב"ם לקמן פו.
ד. של נכסי מלוג. מוס'.
הלא"ס. ה. שמה נכתב
בגט ולא בא לדיי הבעל
עד חתמי. מוס' הלא"ס.
ו. בגט זה. מוס' הלא"ס.
ז. עד שתיבא ראה מתי
נכתב, ולמה פסלו אותו.
מוס' הלא"ס. ח. פירות.
ט. בלבד.
י. בלא עדי חתימה. רש"י.
י"א. מפני שיכול להודיף.
י"ב. דמכשיר
בדבר שיכול להודיף. מוס'
י"ג. מדקאמר
תיק אין כותבין ואיהו קא
מכשיר משמע ומכשירין
לכתוב וליתן קאמר. רש"י
ועי' מהרש"ם. י"ד. דכיון
שהגט בידה ועדים
חותמין בו תלינן
דפסתמא נעשה גם בעדי
מסירה. מוס' הלא"ס לקמן ד.
י"ה. ופריכין
וסבר רב. רש"י.
י"ו. א"ל אע"פ שהחזיק
כתב"ב אינו גובה אלא
מנכסים בני חורין. רש"י.
י"ז. בכתב דיו. מוס'
הלא"ס. י"ח. פי', ע"י שטר
כתובה גובה ולא ע"י הגט.
מוס' הלא"ס. דמשעת
כתיבה שעבדי נפשיה.
י"ט. לו בכתב דיו
שלוה ממנו מנה. שיעור
קדמונים.